

ПРО ВИВЧЕННЯ ПОЕТИКИ ВІРШОВАНИХ ТВОРІВ СИДОРА ВОРОБКЕВИЧА

Тетяна Курилюк. Про вивчення поезики віршованих творів Сидора Воробкевича

У статті розглядається вивчення поезики віршованих творів Сидора Воробкевича. Визначено рівень вивчення таких складових його поезики, як лексика, тропи, поетичний синтаксис, фоніка, віршування. Зроблено висновок про необхідність спеціального дослідження поезики митця.

Ключові слова: поезика, лексика, тропи, поетичний синтаксис, фоніка, віршування.

Татьяна Курилюк. Об изучение поэтики стихотворений Сидора Воробкевича

В статье рассматривается изучение поэтики стихотворений Сидора Воробкевича. Исследовано уровень изучения таких элементов его поэтики, как лексика, тропы, поэтический синтаксис, фоника, стихосложение. Сделано вывод о необходимости специального исследования поэтики писателя.

Ключевые слова: поэтика, лексика, тропы, поэтический синтаксис, фоника, стихосложение.

Tetyana Kurylyuk. About the investigation of the poetry of Sydir Vorobkevych

This article deals with the investigation of Sydir Vorobkevych poetry. The level of the measure defining the given problem research is determined while the investigation of such components as poetics, vocabulary, tropes, poetic syntax, phonetics, poetry. There was made a conclusion about the necessity of further complex investigation of the poetry of Vorobkevych.

Key words: poetics, vocabulary, tropes, poetic syntax, phonetics, poetry.

Сидір Воробкевич (1836–1903) – письменник, композитор, фольклорист і видавець, педагог і громадський діяч. Він, за словами І. Франка, – „один з перших жайворонків нової весни нашого народного відродження” [21, ХХХІІІ с. 114]. А. О. Маковей, розвиваючи цю думку щодо місця С. Воробкевича в історії української культури, писав: „Справді, він, може, й не соловей між поетами, може, дійсно лише жайворонок, але й жайворонкова пісня дуже люба – та ще по такій тяжкій зимі, по такій безпросвітній темності, в якій жила Буковина до часів Воробкевича та Федьковича” [13, I, с. 408] З-поміж всієї палітри творчих досягнень письменника, І. Франко гідно оцінив лірику С. Воробкевича. Ведучи мову про поетичну творчість митця, великий поет і критик зауважив: „Ті епопеї, власне, зашкодили славі письменника, притьмили в очах молодшого покоління вартість його дрібних ліричних пісеньок, в яких він виявляється вповні паном своєї сили, розсипає велике багатство життєвих спостережень, осяяних тихим блиском щирого, глибоколюдського і народолюбного чуття” [21, ХХХІІІ, с. 144].

Дослідження поетичної творчості С. Воробкевича проводилося щодо проблемно-тематичного аналізу, мотивів, композиції, образів. Все ж ніхто досі спеціально не розглядав його поезику. Ті ж роботи, які велися в цьому напрямку, зачіпають лише деякі аспекти поезики, до того ж здебільшого автори розглядають один або кілька творів письменника.

Що ж, власне, є поезика? Впродовж тривалого історичного розвитку поняття „поезика” змінювалося, його семантичне поле то звужувалося, то розширювалось. Взагалі саме поняття „поезика” дуже розмите, і тлумачать його кожен по-своєму. Показовою в цьому сенсі є стаття Г. Клочека „Так що ж таке поезика?”, яку вчений починає з того, що подає найбільш характерні визначення цього явища, взяті з авторитетних джерел, і наводить їх близько десяти [7]. Редактори збірника „Проблеми поезики” ще в 1976 році висловлюють щодо цього такі міркування „Через те, що десятиліттями у нас поезикою, практично кажучи, не займалися взагалі, через те, що тепер зацікавленість нею – масове, прямо-таки повальне захоплення, певною мірою затуманився, став дещо незрозумілим сам предмет цієї філологічної галузі, виник певний різнобій думок щодо того, що ж, власне, є поезика?” [9, с. 3]. У нашій статті, ведучи мову про поезику, тлумачимо її подібно до І. Франка, який, хоч і рідко застосовував цей термін, але твердив, що поезика „з’являється в смислового полі, яке передається словосполученням “способи викликати враження в душі читача” [4, с. 7]. Р. Гром’як зазначає: „Франко розвивав своє власне розуміння поезики як науки про будову мистецького твору і системи його складових елементів, що функціонують в цілісному естетичному організмі” [4, с. 18]. Близьким до нашого розуміння поезики, є таке трактування: „Подеколи поезикою називають, на відміну від теорії літератури, ту частину літературознавства, яка вивчає її конкретні сегменти (композиція, поетичне мовлення, версифікація і т.п.)” [11, с. 558]. А. Квятковський у

вступній частині до свого „поетичного словника” називає поезику „основним розділом теорії літератури [...], що вивчає виражальні засоби, жанри і форми поезії та прози” [6, с. 3]. Г. Клочек говорить про неї як про „описову поезику”: саме вона, за словами дослідника, намагається „розпізнати і класифікувати в літературному творі „прийоми”, „художні засоби” [7, с. 8], натомість А. Ткаченко визначає її як „мікропоезику”, яку ще називають „окремою або функціональною” [19, с. 138].

Отже, основними складовими поезики, які здатні різними способами викликати враження в душі читача, є: жанрова особливість та лексика художнього твору, тропи, поетичний синтаксис, звукопис, віршування.

Джерельною базою для творчих злетів С. Воробкевича був фольклор. І. Франко, який неодноразово оцінював творчість С. Воробкевича, інколи гостро критикував, але здебільшого, відзивався позитивно, намагався розбудити дух Мойсея у С. Воробкевича:

Ти будь керманіч наш в бурливім морі,
Щоб в тобі бачив люд провідця свого
І все чув добре слово в добру пору (20, I, с. 90).

Вплив фольклору, народної пісні позначилися на творчій манері митця. Видавець літературної спадщини С. Воробкевича О. Маковей так писав про фактори, що спричинили деякі прогалини у оформленні художньої мови С. Воробкевича: „Оцінюючи твори С. Воробкевича, шкодував, що через „мале знання мови (в перших початках)” та „брак доброї поради” багато поезій автора є непридатними для друку” [18, с. 224]. Цікаво, що критик лірики С. Воробкевича прямо пов’язував музику з поезією і наголошує, що тільки так їх можна вповні оцінити: „Наслідуючи поезику народних пісень, Воробкевич створив багато гарних, мелодійних віршів, які доповнені його ж музикою, стали улюбленими народом піснями. Прикметними в поезії автора Маковей бачив простоту вислову і щирість” [18, с. 225]. Подібними є судження А. Кушніренка про творчість С. Воробкевича у статті „Багатогранний талант”: „Поєднання в одній особі композитора і поета дало чудові творчі плоди. Своє бачення світу, свої людські почуття, прагнення, бажання, мрії, свої переживання він втілював сам у досконалу художню форму. Його вокальні твори – це єдиний сплав музики і слова. А черпав він натхнення для своєї творчості у народної пісні, яку так любив ще змалку” [8, с. 3].

П. Никоненко і М. Юрійчук у вступній статті до видання вибраних творів С. Воробкевича здебільшого звертали увагу на тематику та мотиви поезії, порівнюючи основи поетичної творчості С. Воробкевича і Ю. Федьковича, вони доходили такого висновку: „Споріднювало обох поетів і спільне джерело, звідки вони черпали словесно-образні та ритмо-мелодичні засоби, а іноді і поетичні мотиви. Цим джерелом була усна народна творчість. Тому нерідко в ліриці Ю. Федьковича і С. Воробкевича подібуємо твори на подібні теми, схожі між собою образами і формою” [15, с. 31].

П. Никоненко і М. Юрійчук також вказують на джерело, що стало основою для наслідування С. Воробкевичем: „Твори С. Воробкевича на рекрутсько-жовнірську тему співзвучні з відповідними народними піснями. Вплив фольклору помітний зокрема, у виборі тематики, змалюванні образів, у композиційних та ритмо-мелодичних засобах тощо” [15, с. 57].

М. Білинська зазначала: „Враження Шевченкової поезії, – писав І. Франко, – було так сильне, чар його слова так тривкий, що в розумінні многих українців українська поезія могла виявляти себе тільки в тій, Шевченком освяченій формі”. Звичайно, ми не знаходимо у Воробкевича Шевченкового глибокого змісту та бунтарського революційного духу, зате всі його вірші пройняті щирим задушевним настроєм” [1, с. 11].

В. Лесин у статті „Побратим Ю. Федьковича”, також говорив про вплив народного джерела на поета: „Обидва ці письменники творили на народній основі під могутнім впливом фольклору, а також творів Т. Шевченка і Марка Вовчка” [10, с. 3].

На сьогодні маємо ряд спостережень щодо жанрової особливості поезії С. Воробкевича. П. Никоненко, наприклад, зазначав: „Гальмувало розвиток поетичного таланту Воробкевича й те, що він не завжди реально зважував свої потенціальні творчі можливості при виборі тем, а також жанру. Зокрема, Воробкевич багато витратив енергії і часу на свої історичні поеми, так і не опанувавши, як слід, жанром ліро-епосу” [14, с. 54]. М. Боднар у відомій монографії „Поезія пошевенківської епохи. Система жанрів” стверджував, що для поезії С. Воробкевича характерні такі жанри: вірш-портрет „Стара ненька”, вірш-пейзаж „Вечірня пісня”, медитація філософська „На сім краснім божім світі”, вірш-роздум „Знаю добре, чом увечір” та ін. Що стосується ліро-епічних жанрів, то тут дослідник подає такі міркування: „В умовах Буковини 60-х років, її культурній відірваності від України історико-романтичні поеми С. Воробкевича мали певне значення. Крім того порівняно з подібними

творами С. Руданського вони справляють враження більш художніх, ритмічно і стилістично багатших (особливо „Нечай”)[2, с. 259].

Про лексику художніх творів С. Воробкевича принагідно писали М. Івасюк та А. Добрянський.

М. Івасюк, упорядник творів С. Воробкевича (1987) у передмові до видання „Жайворонки рідного краю” зауважував: „Історичні поеми С. Воробкевича розтягнуті, багатослівні, їх сюжети недостатньо розроблені, позбавлені динаміки” [5, с. 17]. Здебільшого М. Івасюк вдавався до ідейно-тематичного аналізу творів С. Воробкевича.

Цікавими видаються міркування А. Добрянського у статті „Зерно з рідної ниви”: „Літературну редакцію „Гната Приблуди” здійснив відомий письменник і дослідник творчості Воробкевича М. Івасюк. „Зрозуміло, що твір написаний понад століття тому, потребував певної правки. Однак, вона торкнулася лише деяких надто архаїчних елементів лексики. Літературний редактор, а слідом за ним і постановники вистави любовно зберегли всі особливості стилю драматурга, його замишування поетичними скарбами народної мови, тяжіння до образно-афористичного вислову думки. Ясна річ, що й драматичні колізії, послідовність і структура сцен, всі найдрібніші деталі фабули залишилися у повній недоторканості” [3, с. 4].

Більше уваги дослідженню лексики художніх творів С. Никоненко і М. Юрійчук. Дослідники стверджували: „З причини порівняно обмеженого лексичного запасу йому доводилось іноді штучно припасовувати до ритму синоніми, які не завжди точно відповідали логічно-смісловому контексту” [15, с. 72]. І далі: „Недостатнім знанням живої народної мови можна, очевидно, пояснити і певну одноманітність словесно-образних засобів С. Воробкевича – поета, зокрема тропів. Народнописенні епітети, порівняння, метафори, персоніфікації, символи тощо збагачували художню палітру поета, але від частого повторення в різних творах багато з них втрачали свою свіжість, а оригінальних цікавих новотворів, які дорівнювали б традиційним, з’являлося порівняно мало” [15, с. 73]. На гадку П. Никоненка і М. Юрійчука його перші твори цього жанру (поеми) „Козак Гарасим”, „Сагайдачний Конашевич”, „Степан Дашкевич”, „Іван Підкова” з цього погляду були примітивними: монотонний ритм, безбарвна лексика. Судження вчених щодо лексики художніх творів С. Воробкевича не завжди є переконливими, оскільки не ілюструються прикладами.

У дослідженні тропів у художніх творах С. Воробкевича, відзначився В. Шабліовський у статті „Фольклорні джерела україномовної та румуномовної творчості С. Воробкевича”. Вчений стверджував: „Зрозуміло, що перші спроби поета – це наслідування народних пісень. Проте, згодом з’являються твори, в яких письменник творчо використовував поезику і засоби віршування, мотиви, образи і стилістику народних пісень. Так, його поезія наповнена народнописенними епітетами – „білі скелі”, „темні ліси”, „вітер буйнесенький”, „високі Карпати”, „вражий татарин”, „лютий бусурман”; порівняннями – „очі-зіниці”, „мов два луки, бровенята”, „татари, мов сарана”; метафорами – „природа задрімала”, „тихий вітер шелестить” та іншими образними засобами”, – і продовжував, – „Зустрічається у С. Воробкевича і властиве для народних пісень звертання до („ріки бистрої”, „вітру буйнесенького”, „гори високої”, „князя місяця”), потрійність повторів, і своєрідна епічна розповідь на початку пісні, художні образи-символи („сизокрилий орел”, „сокіл”, „горлиця”, „смерека”)[23, с. 63].

На фольклор, як на джерело образності поета, вказували П. Никоненко та М. Юрійчук: „Твори С. Воробкевича на рекрутсько-жовнірську тему співзвучні з відповідними народними піснями. Вплив фольклору помітний зокрема, у виборі тематики, змалюванні образів, у композиційних та ритмо-мелодичних засобах тощо” [15, с. 57].

Вчені, аналізуючи поезію „Рекрути”, зазначають: „Вдаючись до властивого народній поезії засобу гіперболізації, використовуючи фольклорні тропи, С. Воробкевич зумів надати своєму твору („Рекрути – Т. К.”) такої ж зворушливості, з якою розповідається про події в народних піснях” [15, с. 57]. П. Никоненко та М. Юрійчук знаходять фольклорні образи у: „цілому ряді поетичних творів С. Воробкевича („Як погнали новобранців”, „Сумно в гаю зозуля кувала”, „На марші”, „Гей, орле, орле, куди ти летиш?” та ін.). Використавши почерпнуті з фольклору образи-символи, персоніфіковані діалоги тощо, поет досяг значної художньої виразності у відтворенні батальних сцен, де в центрі – учорашній новобранець, який трагічно гине. Поезія „Сумно в гаю зозуля кувала” насичена народно-писенними символами (зозуля – уособлення смутку й туги, кінь – вірний товариш, ворон – вісник нещастя, сон - смерть), метафоричними образами та епітетами („зозуля до мамки слізно промовляла”, „коник ірже та й думає”, „степ тоскно гомонить та плаче”, „бліде личко росиця вмиває”, „зелен-муравонька”, „ясні очі”, „кров червона”, „бліде личко”, „шабля остра”)[15, с. 60]. Вчені стверджують, що у С. Воробкевича є також ряд ліричних поезій, „...на яких відчутно позначився

вплив народних пісень – балад трагедійного змісту з властивою їм символікою, персоніфікаціями, гіперболізацією почуттів і переживань героїв. Деякі з цих творів („Де з журавлем криниця”, „Рожі і гвоздики”, „Клонить вітер всі тополі”) компонувалися С. Воробкевичем одночасно з музичним супроводом і мають всі ознаки пісні – рефрени – приспіву, пісенну ритміку” [15, с. 61]. П. Никоненко і М. Юрійчук виділяють вірш „Одніське добре слово часом”. У цьому творі поет за принципом синтаксичної анафори будує метафоричний образ слова, яке здатне “примирити лютих ворогів” і разом з тим, „дружбу змінити на люту ненависть” [15, с. 70]. Не втримались дослідники і від критики: „Недостатнім знанням живої народної мови можна, очевидно, пояснити і певну одноманітність словесно-образних засобів С. Воробкевича – поета, зокрема тропів. Народнопісенні епітети, порівняння, метафори, персоніфікації, символи тощо збагачували художню палітру поета, але від частого повторення в різних творах багато з них втрачали свою свіжість, а оригінальних цікавих новотворів, які дорівнювали б традиційним, з’являлося порівняно мало” [15, с. 73]. Щодо баладних віршів С. Воробкевича, вчені додають: „Широко використані відповідні засоби художнього зображення: народнопісенна тропіка, зокрема образи-символи, гіперболізація почуттів і переживань ліричних героїв, персоніфікація сил природи” [15, с. 81].

До розгляду синтаксису як складової поетики буковинця, вдавалися В. Шабліовський, П. Никоненко і М. Юрійчук. В. Шабліовський відзначає: „Художній паралелізм – один з найдавніших художніх засобів народної пісні – широко використовується поетом для розкриття психологічної картини людського життя, для створення певного ліричного настрою (вірш „При потоці явір”)” [23, с. 63]. П. Никоненко і М. Юрійчук, аналізуючи поезію „Рекрути”, помітили, що: „вдаючись до властивого народній поезії засобу гіперболізації, використовуючи фольклорні тропи, С. Воробкевич зумів надати своєму твору такої ж зворушливості, з якою розповідається про події в народних піснях” [15, с. 57], і далі продовжують: „У цьому вірші наявні й засоби чисто літературного походження: відмінна від пісенного куплета ускладнена строфа, асиндетон” [15, с. 58]. П. Никоненко та М. Юрійчук виділяють „вірш „Одніське добре слово часом”, у якому поет за принципом синтаксичної анафори будує метафоричний образ слова, яке здатне „примирити лютих ворогів” і разом з тим, „дружбу змінити на люту ненависть” [15, с. 70].

Про звукопис поезії Буковинського Жайворонка згадано одним абзацом у монографії П. Никоненка і М. Юрійчука. Досліджуючи пейзажні вірші С. Воробкевича, вчені звертають увагу на гармонію звуків: „З цього погляду цікавим і показовим є вірш „Ліс дримає”, у якому за допомогою алітерації передана картина вечірнього пейзажу з виразними звуковими образами на фоні легкого шелесту вітру в лісових верхівіттях, який передається повторенням звуків с, х, ч, ш, чується вівчарський дзвінок (алітерація з, дз), флюяра (алітерація л), постріл (повтор співзвучних сполучень гр, тр)” [15, с. 67].

Більш дослідженим є версифікаційний аспект поезії буковинця. І. Франко у статті „До історії коломийкового розміру” дає таке розуміння 14-складовика: „Сягаючи в минулість, бачимо, що, найдавніші народні пісні, зложені коломийковим розміром і заховані до наших днів, сягають половини XVII віку, часу Хмельниччини. Можна припустити, що генетично сей розмір в’ягеться безпосередньо з козацькими піснями 10-складового розміру. Коломийка в своїй нормальній формі, се той сам 10-складовий вірш із цезурою по 4-тім складі, тільки повторенням першої часті”. Геніальний поет і великий учений, зазначає: „Не зайвим буде додати, що коломийковим розміром задля його легкості та співучості користувалися протягом XIX віку деякі наші поети... та буковинці Федькович і оба брати Воробкевичі” [22, XXXIX, с. 233].

У додатку „Загальні замітки про поезію Сидора Воробкевича” до видання творів письменника у трьох томах, О. Маковей зазначає: „Форма его поезій не завжди нас вдовольняє; на наголоси Українці певно не згодяться, хоч они народні, уживані на Буковині; рими часто не всюди добірні (в пісні, правда, не чути так виразно їх), але з тим всім мусимо пам’ятати, що се поет старої школи, а не з новітніх, і що він на свій час та ще на Буковині дав багато і нового і свіжого і ідейного”, – звертає увагу на те, що, – „вірш І. Воробкевича нагадує Шевченка і Куліша, звідки він взяв і строфу, якої часто уживав: трохеї 3+3, 4+3” [13, I, с. 407]. На нашу думку, Осип Маковей не зовсім правомірно ототожнював поетову тонізовану силабіку з силабо-тонічними формами.

В. Шабліовський звертає увагу на те, що: „Воробкевич вдало поєднував народнопісенні розміри (особливо коломийкові) з літературними силабо-тонічними, використовував невластивий для фольклору анжамбеман (перенесення рядків) тощо” [23, с. 64].

Цікавими є спостереження П. Никоненка і М. Юрійчука щодо версифікаційних особливостей віршованих творів С. Воробкевича. Вони зазначають: „Як і в інших творах С. Воробкевича, у цій

поезії [„Рекрути”] поряд з досить відчутним впливом фольклору помічається потяг автора до форми літературного вірша. Він, зокрема, komponує шестирядкову строфу з неоднаковою кількістю складів у рядках, а також, взявши за основу десятискладовий пісенний розмір, чітко фіксує у ньому ритмічні наголоси. Внаслідок цього у вірші досить виразно вчувається ритм хорея, місцями іпостасованого стопами пірихія, рідше – ямба”. Інші поезії, як, наприклад, „Чом, дівчино не співаєш?”, „Марно вік мій упливає”, „Ще дитиною в городі рожу посадила”, „Обжинки” тощо за своєю будовою наближаються до форми астрофічного вірша. Вони написані переважно коломийковим розміром, але містять нехарактерні для пісні „перенесення” (енжамбемани), мають досить виразно означені ямбічні та хореїчні стопи” [15, с. 61]. На нашу думку, висновки авторі щодо силабо-тонічності поетової силабіки – вимагають статистичної перевірки.

Зрештою, П. Никоненко і М. Юрійчук роблять такі висновки: „Були у С. Воробкевича – лірика справжні творчі знахідки, але були речі, які свідчили про недостатній рівень майстерності, зокрема, істотні прогалини в опануванні правилами версифікації. Він, наприклад, легко komponував поезії, які за своїм ритмо-мелодійним ладом нагадували народні пісні, але і у цих випадках, нерідко відчував труднощі. З причини порівняно обмеженого лексичного запасу йому доводилось іноді штучно припасовувати до ритму синоніми, які не завжди точно відповідали логічно-смысловому контексту” [15, с. 72].

На основі статистичних підрахунків огляд версифікації С. Воробкевича 60-70-х років здійснила С. Протасова. Дослідниця дійшла висновку, що у творах С. Воробкевича 60-х років XIX століття домінує силабічне віршування (97%). Різноскладові твори (63%) превалюють над рівноскладовими (30%). Серед рівноскладових поет розробляв 6-складовик, 7-складовик, 8-складовик, 9-складовик, 14-складовик. Частка строфічних творів (93%) є значно більшою, ніж нестрофічних, хоча часто автор не поділяє вірш на строфи. Для 54% катренних творів характерне неповне римування зі схемами АВСВ, АВСб, аВСВ, абсв. Точні рими у творах становлять 91%, частка неточних становить не більше 4% [16, с. 144]. Цікавим є спостереження дослідниці щодо римування: „У поемі „Нечай” фіксуємо римування українського слова з польським „ти собака віро – *poznasz ty dopiero*” [16, с. 143].

У 70-х роках поет, за спостереженнями С. Протасової, в основному звертався до силабіки (88%) та силабо-тоніки (12%). У його творах превалюють строфічні вірші – 92%. Найбільше поезій написано катренами, причому у С. Воробкевича вони характеризуються неповним римуванням. Як і у попередні роки, поет віддає перевагу точній рими – 81 %. У С. Воробкевича, рима здебільшого дієслівна (45%).

Отже, жодна із складових поетики віршованих творів С. Воробкевича не залишилася поза увагою дослідників. Порівняно повно розглянуті тропи та версифікація поета. Інші складові поетики С. Воробкевича менш досліджені і потребують ширшого розгляду.

Література

1. Білинська М. Г. Сидір Воробкевич / М. Г. Білинська — К. : Музична Україна, 1982. — 46 с.
2. Боднар М. П. Поезія пошевченківської епохи. Система жанрів / М. П. Боднар — К. : Наукова думка, 1986. — 328 с.
3. Добрянський А. Зерно з рідної ниви / Анатолій Добрянський // Радянська Буковина. — 1987. — 20 січня. — С. 4.
4. Гром'як Р. Про визначення поетики в світлі естетичної концепції І. Я. Франка / Роман Гром'як // Поетика. — К. : Наук. думка, 1992. — С. 16—21.
5. Івасюк М. Жайворонок рідного краю. Воробкевич Сидір. Вибрані твори / Михайло Івасюк . — К. : Дніпро, 1987. — С. 5—21.
6. Квятковский А. П. Поэтический словарь / А. П. Квятковский. — М. : Сов. энциклопедия, 1996. — 375 с.
7. Клочек Г. Так що ж таке поетика? / Г. Клочек // Поетика. — К. : Наук. думка, 1992. — С. 5—6.
8. Кушніренко А. Багатогранний талант С. Воробкевича / Андрій Кушніренко // Радянська Буковина. — 1986. — 18 травня. — С. 4.
9. Ларцев В. От редакторов / В. Ларцев, Р. Шагинян // Проблемы поэтики. — Вып. № 258. — Т. 3. — 1976. — С. 3—5.
10. Лесин В. Побратим Ю. Федьковича / Василь Лесин // Радянська Буковина. — 1986. — 18 травня. — С. 3.
11. Літературознавчий словник-довідник / Р. Гром'як, Ю. Ковалів та ін. — К. : Академія, 1997. — 752 с.
12. Маковей О. Ізидор Воробкевич (життєпис) / Осип Маковей // Воробкевич І. Твори. — Львів, 1909. — Т. 1. — С. 5—8.
13. Маковей О. Загальні замітки про поезію Ізидора Воробкевича / Осип Маковей // Воробкевич І. Твори. — Львів, 1909. — Т. 1. — С. 400—408.
14. Никоненко П. М. С. І. Воробкевич. Життя, творчість та місце в літературному процесі другої половини XIX століття: дисертація на здобуття вченого ступеня кандидата філологічних наук / Петро Макарович Никоненко. — Чернівці, 1975. — 215 с.

15. Никоненко П. М., Юрійчук М. І. Сидір Воробкевич: Життя і творчість / П. Никоненко, М. Юрійчук. — Чернівці : Рута, 2003. — 208 с.
16. Протасова С. Віршування С. Воробкевича 60-х років XIX століття / Світлана Протасова // Науковий вісник Чернівецького університету. — 2008. — Вип. 394—398. Слов'янська філологія. — С. 139—144.
17. Протасова С. Версифікація Юрія Федьковича і С. Воробкевича 70-х років XIX століття / Світлана Протасова // Науковий вісник Чернівецького університету. — 2010. — Вип. Слов'янська філологія.
18. Романиця О. Міркування Осипа Маковея про поетику віршованого твору / Олена Романиця // Науковий вісник Чернівецького університету. — 2010. — Вип. 496—497. Слов'янська філологія. — С. 222—228.
19. Ткаченко А. Мистецтво слова: Вступ до літературознавства: Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей ВНЗ / Анатолій Ткаченко. — 2-е вид., випр. і доповн. — К. : ВПЦ „Київський університет”, 2003. — 448 с.
20. Франко І. Збір. творів: в 50-ти т. — К. : Наук. думка, 1976. — Т. 1: [Поезія]. — 502 с.
21. Франко І. Збір. творів: в 50-ти т. — К. : Наук. думка, 1982. — Т. 33: [Літературно-критичні праці (1900—1902). Література і мистецтво]. — 527 с.
22. Франко І. Збір. творів: в 50-ти т. — К. : Наук. думка, 1983. — Т. 39: [Літературно-критичні праці (1911—1914). Література і мистецтво]. — 703 с.
23. Шаблювський В. Фольклорні джерела україномовної та румуномовної творчості С. Воробкевича / В. Шаблювський // Слов'янське літературознавство і фольклористика Вип. 14. / редкол.: Г. Д. Вервес, О. І. Дей, В. О. Захаржевська та ін. — К. : Наук. думка, 1984. — С. 62—68.